

Olika regler för barnen i kollektivhusen

I några kollektivhus får barnen vara överallt på egen hand, i andra måste de ha en vuxen med sig.

Ett par gånger per termin ordnar Kollektivhus NU webinarier för sina medlemsföreningar. Det är en möjlighet att resonera om gemensamma frågor och problem på ett smidigt sätt. Våra kollektivhus är ju spridda över landet.

Den 23 januari höll Kollektivhus NU ett webinarium om "Barn i kollektivhus". Vård var kollektivhuset Kupan i Älvsjö. Boende från 13 kollektivhus deltog med ett varierande antal personer från respektive hus.

Webinariet inleddes av **Lena Kjellberg** från *Kupan*. Lena är en av dem som har organiserat verksamhet för barn och ungdomar i huset. Förutom Lena var också barnen **Lou** och **Knut** med och presenterade barnverksamheterna.

Av 115 boende i *Kupan* är 45 barn i alla åldrar. Varje termin samlas barnen i ett barnråd som leds av några vuxna. Barnrådet hittar på aktiviteter och tycker till om maten och de gemensamma lokalerna. För detta finns en särskild budget.

Exempel på aktiviteter som ordnats är utflykter, bio, bolläger, snickeri, pyssel, halloween- och luciafirande och husdjurens dag.

Ämnen som sedan diskuterades: *I vilken grad ska barnen rumstera i lokalerna på egen hand? När måste någon vuxen vara med?*

Stolplyckan är ett stort hus där det är särskilda nycklar till alla gemensamma lokaler. Barnen får endast vistas i lokalerna i sällskap med en vuxen och i det gemensamma köket får yngre barn inte vara alls.

FOTO: EVA MEREL HÖGBERG

Kupans barnrum, för ögonblicket tomt på barn.

I mindre hus, som **Rudbeckia** med 13 barn för närvarande, får barnen vistas i alla lokaler. I *Rudbeckia* har man ordnat barnaktiviteter strax efter de gemensamma middagarna för att minska konflikter när många barn vistas i lokalerna samtidigt.

Vad har barnen för inflytande på husmöten, maträtter och annat?

I **Sofielund** har de ordnat barnpassning under husmötena och passningen har använts till att låta barnen få säga vad de tycker. Nu ska de också starta särskilda husmöten för barnen.

Deltagarna från *Stolplyckan* berättade att där är barn medlemmar från tio års ålder och har då rösträtt på stor- och årsmöten. Det finns en föräldragrupp som är in-

delad i tre undergrupper: för barn 0-9 år, 10-12 år respektive 13 år och uppåt. Föräldragruppen har egen budget och gör en verksamhetsplan varje år. De har diskuterat att ordna gemensam läxläsning.

Vildsvinet hade tidigare en barn- och ungdomsgrupp som somnade in under pandemin men de ska nu dra igång den igen.

Ska barnen delta i matlagning och städning? Från vilken ålder?

Denna fråga hanteras på varierande sätt i de olika kollektivhusen. På något ställe får barn under 16 år inte vistas i köket överhuvudtaget, medan andra ställen involverar barnen i matlagningen under uppsyn av vuxna.

ROLF ERICSON

Den idéburna bostadssektorn samarbetar

Utrycket den idéburna bygg- och bostadssektorn står för alla former av byggande och boende som grundas i någon form av särskild idé för fastigheter, utöver att de ska kunna användas för individuella bostäder. Till sektorn räknas exempelvis kollektivhus, ekobyar och byggemenskaper.

I flera år har organisationer inom idéburet byggande och boende samarbetat på olika sätt, däribland Kollektivhus NU. En del har varit att medverka i planeringen för konferensen om idéburet och socialt byggande som hålls vartannat år.

I höst är det dags igen, denna gång **den 2-3 oktober i Borås**. Dagen innan konferensen, den 1 oktober, ordnas en studieresa till olika sociala bygg- och boprojekt som kollektivhuset Tunnan.

En stor del av konferensen kommer i år att handla dels om värdet av gemenskap i boendet, dels om vad kommunala och kommersiella aktörer kan bidra med för tillkomsten av fler bogenheter och byggemenskaper. Utrymmet för diskussioner är utökat. Varje temaseminarium innehåller en öppen paneldiskussion

Välkommen till konferensen "Idéburet byggande" i Borås den 2-3 oktober!

eller workshopdel. Det kan bli ett utmärkt tillfälle för vår rörelse att både träffa varandra och olika aktörer och beslutsfattare. Fram till den 1 juni är konferensavgiften 1 200 kronor för privatpersoner och föreningsrepresentanter. Läs mer här: <https://ideburetbyggande.se/>

Förutom konferensen planerar vi inom den idéburna bygg- och bo-

stadssektorn också för olika former av samordnade insatser inför valet 2026. Det är dags för politikerna att få upp ögonen för den resurs som bogenheter och byggemenskaper kan vara för hela samhället.

ULRIKA EGERÖ, ORDFÖRANDE

Projektlotsar för bygg- och bogemenskaper

Grupper som arbetar för nya kollektivhus och bogemenskaper behöver ofta stöd i processen, oavsett om de samarbetar med något bostadsbolag eller driver hela processen i egen regi (som byggemenskap).

Föreningen för byggemenskaper har under de senaste åren ordnat utbildningar för så kallade projektlotsar, den senaste i samarbete med

bland annat Kollektivhus NU. Projektlotsen ska kunna stötta gruppen i alla skeden av processen, från att hjälpa gruppen när det gäller formerna för gruppens beslutsfattande till inflyttning och allting däremellan. Projektlotsen är en rådgivare och ska inte ha rollen av projektledare eller annat formellt ansvar för gruppens beslut eller aktiviteter.

För att säkra kompetensen hos dem som vill åta sig uppdrag som projektlots för bygg- och bogemenskaper har Föreningen för byggemenskaper nu inrättat en certifiering av dessa.

För att bli certifierad ska man ha gått en projektlotsutbildning eller motsvarande, ha godkänt resultat på ett kunskaps- och lämplighetsprov samt minst tre års yrkeserfarenhet inom ett relevant fackområde. En kommitté har bildats för certifieringarna där bland annat undertecknad ingår.

De första certifieringarna påbörjades i slutet av mars och förhoppningen är att det snart ska finnas ett tiotal certifierade projektlotsar för startargrupper att anlita.

ULRIKA EGERÖ

FOTO: KARIN JOHANSSON

Sigrid Zenger, Ulrika Egerö, Laura Juvik, Magnus Björkman, Nils Söderlund och Per Lesse. Ulrika och Laura är medlemmar i certifieringskommittén, de övriga nycertifierade projektlotsar.

Fördelarna behöver lyftas fram

Många återseenden, många nya bekanskap, många utbyten av idéer och den sedvanliga mixen av arbete och nöje. Kollektivhus NU:s årsmöte i Stolplyckan i Linköping 2025 blev en fin upplevelse för de 13 medlemsföreningar som var på plats.

Verksamhetsberättelsen för 2024 visar att styrelsen haft **åtta möten** under året varav hälften digitala. Tre möten har förlagts till kollektivhus på olika håll i landet.

Föreningen har 59 registrerade **medlemmar** varav 48 är befintliga kollektivhus och 11 intresseföreningar för bogemenskap. En av dessa har lämnat föreningen och två startargrupper har lagt ner sin verksamhet. Det är i dag svårt att få fram nya hus på grund av höga byggkostnader.

Mycket kraft har lagts på att **hålla kontakt med och stötta** befintliga hus. Dessutom finns flera Facebook-sidor där det diskuteras allt från ljudutrustning för stormöten och externa deltagare i matlagen till hur man får till bra avtal med fastighetsägaren eller om det är ok med hundar i gemensamma utrymmen.

Att hålla kontakt med **journalister och forskare** är en annan hörnsten i arbetet. Det har skrivits artiklar om många hus i landet och ett avsnitt av SVT:s Husdrömmar handlar om tillkomsten av Röda Oasen i Malmö.

Öppet hus är ytterligare ett sätt att visa vad kollektivhus är och inte är. 2024 slog minst 23 hus upp dörarna för allmänheten.

Det digitala nyhetsbladet **Bo tillsammans** fortsätter att komma ut

Tjejbandet Bloody Kizz underhåller före årsmötesmiddagen i Stolplyckan.

med fyra nummer per år, går till alla medlemmar och har runt 900 prenumeranter. Här rapporteras om bland annat forskning, vad som händer i husen och om husprojekt.

Kollektivhus NU deltar också i flera **forskningsprojekt**, bland annat det europeiska *CoHope*, *Bogemenskaper och pandemitider* och *House-Well*, Lunds universitet, om att utveckla mellanformer av boende för seniorer och *Age15* om äldrevänliga grannskap.

I verksamhetsplanen för 2025 ingår att **stärka samarbetet** med bland andra Hyresgästföreningen, politiker och bostadsföretag.

Att underlätta **erfarenhetsutbyten** mellan husen genom digitala möten och gemensam Google Workspace står också på att-göra-listan. Våren 2024 hölls ett första digitalt möte om det utvecklingsarbete som pågår för gemensamma hemsideslösningar för medlemmarna.

Som alltid följdes årsmötet av **rundvisning** i de gemensamma ytorna. Alla verkstäder och rum var bemannade av entusiastiska medlemmar som berättade hur trevligt det är att bo i Stolplyckan, inte minst nu när den långa totalrenoveringen äntligen är klar.

Rundvandringen slutade i puben där det gick att handla dryck inför dagens första spelning. Stämningen var hög när tjejbandet i åldrarna 8-13 rockade loss. Många sjöng med i Bella Ciao.

Efter **festmiddagen** (paella och tiramisu), spelade det vuxna husbandet vilket ledde till spontan dans. De som ville stannade kvar i baren som höll öppet länge.

Nästa dag var vikt åt **idé- och erfarenhetsutbyte** kring olika teman; demokrati och föreningskunskap, mat, ekonomi och juridik, krisberedskap och marknadsföring.

Man fick välja vad man ville diskutera och byta grupp när och om man ville. I gruppen om föreningskunskap diskuterades vilken föreningsform är bäst. Vad krävs av en styrelse. Vad får och får man inte göra som styrelsemedlem?

I gruppen för marknadsföring kretsade samtalet kring hur vi kan identifiera relevanta målgrupper. Kommuner samt regeringsdeparte-

Diskussioner pågår under idébyttardagen i Stolplyckans nyombyggda lokaler.

ment som ansvarar för bostads- och samhällsplanering är centrala aktörer, eftersom de har ansvar för planering, lagstiftning och finansiering.

Samtidigt är det viktigt att nå ut till **framtida boende** – både i nuvarande kollektivhus och i andra former av gemenskapsboenden. Vi behöver lyfta fram fördelarna: hur boendegemenskaper kan höja livskvaliteten och samtidigt bidra till samhällsekonomiska besparingar. Diskussionen handlade också om utvecklingen av en gemensam webbplatsform.

ANNE JALAKAS, REGNBÅGEN I LUND OCH STEN SUNDIN, TERSEN I FALUN

Nya styrelsen

Ulrika Egerö, Dunderbacken, ordförande, Anders Törnquist, Framtiden, kassör. Övriga ledamöter; Ulla Immler, Tersen, Kerstin Känekull, Färdknäppen, Eva-Marie Mendahl, Under samma tak och Linnea Wesslund, Tunnan. Avgående ledamöter Rolf Ericson, Kupan, Tore Wizelius, Hambo och Eva Mertel Högberg, Stolplyckan tackades för fina insatser.

Stolplyckan Stolpis

Ett av Sveriges största kollektivhus med 190 lägenheter inklusive LSS-lägenheter och trygghetsboende för äldre. Kommunen förfogar över en del av de gemensamma ytorna dagtid och huset kvällstid och helger. Det finns massor av arbetsgrupper som ansvarar för olika rum, som snickeri där det krävs "körkort" för att använda vissa maskiner, sy- och vävrum, gym med bastu, musikrum, målarrum och ateljé för barn, respektive vuxna. Dessutom flera återbruksrum, odlingslott och hönshus.

Från individuella drömmar till handlingskraftig gemenskap

Allt fler vill bo på så liten yta som möjligt. Dit hör vi som skapat bogen gemenskapen Tiny Varigheden ett försöksprojekt där vi ska leva och bo hållbart på 23 000 kvm mark i Køge, cirka fyra mil söder om Köpenhamn.

Området, "Køge Fælles Jord", hade under nära sju år använts för permakulturodling, kurser och workshops. Nu var det dags för nästa steg. Genom 16 "tiny houses" vill vi visa hur man kan bygga, bo och leva innanför de gränser planeten sätter, enbart använda förnyelsebar energi, odla och bygga upp lagringen av koldioxid i marken och samtidigt skapa samverkan och kreativa gemenskaper.

När vi startade sommaren 2020 var optimismen stor. Snart skulle vi bygga och flytta in i de små hus vi hade planerat under våren samma år vid olika arbetsmöten. Husen skulle byggas av naturliga och återanvända material och samtidigt leva upp till höga estetiska krav. Vi hade inte brist på entusiasm, men saknade den kompetens som arkitekter, byggnadsentreprenörer, ingenjörer och byggnadsarbetare har.

Den första utmaningen gällde dock inte det byggtkniska utan att marken låg i ett område avsett för jordbruk. Køge Fælles Jord hade haft ett arrendekontrakt med kommunen som höll på att löpa ut.

Helga, en av de boende i Varigheden, skriver i de sista skruvarna i terrassen. Det gemensamma "Klimahuset" byggdes redan sommaren 2024.

Det behövdes många möten med kommunens politiker och tjänstemän för att få till stånd en ny översiktsplan som skulle göra jordbruksmarken till ett område avsett för bebyggelse, följt av detaljplaner som skulle göra det möjligt att bygga bostäder för permanent boende och dessutom uppfylla Tiny Varighedens (Varaktigheten) höga miljöambitioner. De stämde inte överens med hur vanliga småhusområden konventionellt brukar planeras.

Resultatet blev ett nytt hyreskontrakt med kommunen och en ambitiös områdesplan, utformad i dialog med oss och fastställd i december 2023.

Utöver en bölig planprocess fanns det också en hel del byggrelaterade utmaningar för Tiny Varigheden. Önskan att bidra till inlagring av koldioxid, att bygga miljövänligt, med återanvänt material, med små boendeytor och flyttbara enheter som inte permanent låste markens användning, att hantera avloppsvattnet lokalt och att vara så självförsörjande med förnyelsebar energi som möjligt utmanade nästan alla delar av det danska byggregelsystemet.

Alla dessa utmaningar har faktiskt haft en positiv effekt för bogen gemenskapen i sig, som trots alla problem har vuxit från sju till boende i femton hus. Motståndet har svetsat samman gruppen. Detta har inneburit att byggprocessen för de första sju husen, som äntligen startade sommaren 2024, har kännetecknats av en stor vilja att dela verktyg, material, arbetsinsatser och inte minst erfarenheter.

Själva byggprocessen kan ses som ett lackmustest för en gemenskap som uppstått genom en dröm om att bygga och bo hållbart på liten yta.

En (bo)gemenskap kräver mer än ett par familjer. Vi hade turen att få starta som en grupp visionära permakulturentusiaster i odlingsföreningen Køge Fælles Jord, en grupp som drömde om att utvidga sina hållbara odlingsambitioner till att också kunna bygga och bo i samspel med naturen.

Strax efter det att föreningen bildats skapade vi en ansökningsrutin för hur vår lilla grupp skulle kunna växa genom att dra till sig människor med rätt sorts inställning och dessutom med kompetenser som kunde göra drömmen till

Tillsammansbyggande! Tommy, Jeppe, Leif och Lars reser den första väggen i Tommy och Carmens hus. Tommy och Lars är blivande boende medan Jeppe och Leif kommer från snickarfirmen Byg & Bevaring som bistår med professionell hjälp.

FOTO: LARS KÖNIG

FOTO: TINY VARIGHEDEN

verklighet. Alla som ville komma med i projektet måste delta i en rundvisning, en gemensam middag, minst en gemensam arbetsdag, skicka in en skriftlig ansökan och sedan ställa upp i en intervju med ett invalskott med medlemmar från styrelsen och föreningen. För själva ansökan finns en mall som lyfter fram projektets värdegrund och som syftar till att den ansökande ska reflektera över sina egna mål och inte minst viljan att bidra till gemenskapen.

Vi har nu lyckats med att skapa en grupp som kännetecknas av mångfald i många olika avseenden. I dag är vi en grupp med 19 vuxna mellan 26 och 71 år gamla och två barn, från sju olika nationaliteter och stor bredd i våra olika kompetenser. Vi har gemensamt byggt vårt fælleshus och andra gemensamma saker redan innan vi har börjat bygga våra individuella husprojekt.

En bogemenskap i utveckling och med många parallella byggprocesser ställer krav på en stark men också flexibel och handlingskraftig organisation som kan förebygga och lösa konflikter. Och hantera de

FOTO: TINY VARIGHEDEN

Bygge pågår på området för Tiny Varigheden. Det gemensamma klimahuset i fonden.

svårigheter som dyker upp i pionjärprojekt av vår typ. Vi har därför bestämt att använda sociokratiska* principer. Ditlev Nissen, med mångårig erfarenhet av ekobyar och bogemenskaper, har hjälpt oss med att ordna kompetensseminarier där vi skapat våra mötes- och kommunikationsformer. Vi är ännu inte i mål och det är en utdragen och ibland slitsam process, men vi märker redan att sociokratian och mer har blivit en del av vårt tänkesätt och att alla anstränger sig för att tillämpa de regler och den disciplin som ingår i metoden.

Två av de sju husen som började byggas 2024 har blivit slutbe-

siktigade och godkända i början av 2025 och är nu permanent bebodda. Våren 2025 ansökte vi om ytterligare sex bygglov för byggstart i sommar. Vi tar redan emot studiebesök, ordnar föredrag och workshops med mera för att dela med oss av kunskap och erfarenheter från de pågående byggprocesserna.

LARS KÖNIG

*Sociokrati är en styrningsmetod där beslut fattas genom samtycke snarare än majoritetsomröstning. Ett beslut går igenom så länge ingen har avgörande argument mot.

Barnen lagar mat och gör tidning

I bogemenskapen Lange Eng, strax utanför Köpenhamn, bor omkring 200 människor – varav över 100 är barn och unga. Från första början har vi arbetat målmedvetet med att ge barn en verklig plats i gemenskapen. Inte bara som passiva användare – utan som aktiva deltagare, i den mån det är meningsfullt i deras vardag. Barnen deltar ofta i gemensamma arbetsdagar. Vi försöker hitta särskilda uppgifter för de minsta, roliga och samtidigt anpassade efter ålder. Till exempel att tömma sand-

lådan när sanden ska bytas, eller samla småsten från gräsmattan. Ibland handlar det bara om att få vara med och gräva djupa hål för nya planteringsbäddar – stora hål är i sig roliga när man är liten!

När man börjar i årskurs 4 får man vara med i ett matlag och delta som juniorkock. Det innebär bara att man är med ungefär en gång var femte vecka. Vi försöker se till att varje barn deltar tillsammans med ett-två andra barn eller unga i samma ålder. Ofta kommer de först efter skoltid, vilket är helt okej. De deltar både i rutinuppgifter som att skala och skära grönsaker – och i mer spännande

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Barnen i Lange Eng gör en tidning för alla i området, NaboNyt. Årets nya nummer väcker intresse.

Barnen lagar mat...

delar som att smaka av maten med kryddor. De äldre barnen får ta mer ansvar, och ibland vill en grupp ungdomar ta hela ansvaret för en dag – planera meny och leda köksteamet. Självklart får de det. Det brukar vara både roligt för dem och uppskattat av alla som äter. Det ger variation och de växer av att få ansvar.

Gemenskap och fest

Vi anordnar aktiviteter och fester året runt – både för barn och vuxna, men också särskilda fester enbart för vuxna eller enbart för barn.

Genom åren har vi haft bland annat:

- En årlig fest för alla barn och unga med olika teman varje år, till exempel "rymden", "öknen", "min idol", "framtiden", "Japan" och andra. Förra året höll vi en brainstorm för att välja tema i förväg – alla som deltog fick glass. Det tog bara 17 minuter att komma fram till årets tema, men det blev ett fint sätt att värma upp inför festen, och alla kände sig delaktiga i planeringen och såg ännu mer fram emot kvällen.

Vi brukar ställa upp vår mobila vedeldade bastu samt ett badkar utanför gemenskapshuset vid alla barnfester – det är alltid en av de mest populära aktiviteterna, med lång kö.

- Fettisdagsfirande varje år, med utklädnin, slå katten ur tunnan och fastlagsbullar/semior.

- En årlig cykeltur med övernattnin i tält eller vindskydd – ett slags lägerträff för de yngre barn som snart ska börja som juniorkockar.

- Pyjamasfest med övernattnin.

- MGP-fest (Danska Melodi Grand Prix på TV) i vår gemenskapsbiograf, med riktiga biostolar och bra ljud.

- Barnteaterföreställning av en turnerande grupp – även för barn från grannområden. Arrangeras i samarbete med det lokala biblioteket: De står för kostnader, reklam och anmälan, vi står för lokalerna.

- Dansworkshop med professionella dansare.

- Årlig "familjeolympiad", där barn och vuxna tävlar i roliga grenar –

till exempel stövelkastning och balansbräda.

- Årlig skatefest för både barn och vuxna, med ramper, rullskridskor, skateboards och sparkcyklar – och tävlingar, bland annat skottkärrelopp (med passagerare!).

- ...och mycket mer.

Unga tar initiativ

Även några kontroversiella beslut har tagits på initiativ av våra unga. En grupp ungdomar lyckades nyligen genomföra ett projekt som i alla år hade undvikits på grund av oro för buller och säkerhet: en studsmatta!

De lade fram sitt förslag på ett gemensamt möte, argumenterade för säkerhet och ekonomi – och fick det godkänt.

Idén uppstod på ett stormöte med workshops, där de för första gången hade blivit inbjudna att delta (det kommer vi definitivt att göra igen).

De formulerade problemet, presenterade projektförslaget, förde fram argument kring säkerhet och kostnader och fick projektet godkänt och finansierat på årsmötet. Därefter genomförde de planeringen, höll grannsamråd om planering och gjorde inköp – etableringen fick de hjälp med av vuxna.

Barnens tidning

Vi har en intern tryckt tidning om kollektivhuset – Nabo Nyt – som produceras av barnen. Den ges ut ungefär en gång om året.

Barnen skriver artiklarna, tar bilder och gör layout tillsammans med vuxna.

De skolbarn som vill vara med samlas en söndag, arbetar intensivt – och firar med pizza.

Tidningen lanseras med en liten mottagning, delas ut till alla och är både underhållande och informativ. Vi andra lär oss alltid något nytt om våra grannar, så det är en dag många ser fram emot.

Inflytande och medskapande

Redan från början har vi försökt ge barn meningsfulla uppgifter som

FOTO: LANGE ENG

I bogemenskapen Lange Eng utanför Köpenhamn finns cirka hundra barn och unga. Den gemensamma innergården är en bra lek- och mötesplats.

också kan skapa en känsla av ansvar och delaktighet.

Innan bygget av Lange Eng startade tog barnen symboliskt det första spadtaget tillsammans med borgmästaren – bara en massa barn och borgmästaren. Det var en härlig syn.

Vi försöker ge barn och unga verkliga möjligheter att bidra, ta ansvar och påverka vardagen – och vi ser hur de inte bara växer som individer, utan också stärker gemenskapen.

I Lange Eng märker vi att delaktighet skapar ansvarstagande, liv och sammanhållning över generationsgränserna. Det kräver bara lite mer – och ger så mycket tillbaka.

LAURA JUVIK
arkitekt och en av initiativtagarna

Tilltro till medborgares initiativ skapar mervärden i lokalsamhället

När samhället tror på förmågan hos grupper som vill få till alternativa boedformer ger det trygghet och motståndskraft för de boende. Det är en av Veronica Hejdelinds lärdomar från ett besök i Nederländerna.

Veckan efter påsk besökte Veronica Hejdelind närmare tio olika bo- och byggemenskaper, självbyggerprojekt och kollektivhus i Nederländerna och Bryssel tillsammans med **Tinna Harling, Kerstin Kärnekull, Jenny Stenberg, Jaan-Henrik Kain, Jesper Bryngelsson** och **Eva Ternegren**. Resan var ett led i arbetet med *Vinnovaprojekt* om idéburen och gemensam bostadsförsörjning.

I Nederländerna möts offentliga medborgares initiativ till alternativa boedformer med en tilltro till deras förmåga att organisera och driva ett bostadsprojekt. Det finns en insikt och förståelse för att de behöver stöd - processledning, kunskap och någon form av delfinansiering (lån, subventioner, rabatt på tomträtter etc).

Med en relativt liten insats från samhället skapar dessa byggemenskaper, föreningar, icke vinstdrivande organisationer och stiftelser stora mervärden i sitt lokalsamhälle - deras gemensamhetslokaler, odlingar, trädgårdar och aktiviteter är ofta öppna och inbjudande för alla, ingen i deras gemenskaper lever i ensamhet - man hjälps åt med barn,

när någon är sjuk, när något behöver lagas, fixas eller lånas, man lär av varandra - gemenskapen skapar trygghet och motståndskraft för de boende idag och i förlängningen mot eventuella framtida samhällskriser.

I alla projekt har arkitektens kompetens varit avgörande - i medskapandeprocesserna, i byggprocesserna - de driver, lotsar, lyssnar och löser problem. I flera fall har de varit initiativtagare. Det finns en enorm kompetens och kraft hos arkitektkåren för omställning och nyskapande normbrytande bostadsbyggande.

Vi ser det också i Sverige! Alla arkitekter vi har pratat med har uttryckt frustration över att jobba i en sektor som fortsätter att rita uppglasade kontorsskrapor, bostäder av hög kvalitet för de som har pengar och sämre för de som har mindre, över greenwashing och en ohållbar byggsektor. De söker nya vägar och sätt att försörja sig och jobba. Arkitekterna är avgörande - deras yrkesroll är i förändring. Det är så intressant och hoppfullt!

Utan en bostadspolitik med fokus på att lösa den strukturella bostadskrisen - ingen hållbar samhällsutveckling. Majoritetssamhället, bostadssektorn och politiken har mycket att lära av de som bor i och arbetar med alternativa boedformer. Det är en underutnyttjad kunskapskälla.

Utförsäljningen av allmännyttiga bostäder har skapat en katastrofal

Alla byggnader i Het Hof van Cartesius är utförda med återanvända byggmaterial. De som hyr lokalerna har också varit med i utformningen.

bostadssituation i EU. Nu organiserar medborgarna sig och kräver politisk handlingskraft. EU har tillsatt en bostadskommissionär och en "taskforce for social housing". Det behöver Sverige också!

TEXT: VERONICA HEJDELIND
FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Peter van Hese, ordförande i Hof van Ridderkerk, tillsammans med Jenny Stenberg och Jaan-Henrik Kain från Göteborgs universitet. I Ridderhof finns 20 ägarbostäder och 7 hyreslägenheter kring en gård med ett gemenskapshus och andra gemensamma lokaler. Bland annat en "mangrotta".

Kim Otten berättar om lägenheterna i De Warren. På varje våningsplan finns både familjebostäder och ett antal rum med ett gemensamt kök.

Olika mat ger fler måltider i Fristad

FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Kollektivhuset Fristad i Spånga i Stockholm är ett stort hus byggt 1982. Huset är ett av Stockholms största med 135 lägenheter. Sedan lång tid tillbaka har några av de boende ordnat gemensam middag för alla i hela huset varannan fredag, bestående av en kött- eller fiskrätt och en vegetarisk.

Trots att de för några år sedan blev utsparkade från sitt utmärkta storkök av hyresvärden, det kommunala bolaget Micasa, har de fortsatt att laga mat för 30-40 personer i ett cafékök med två hushållspisar och två hushållsdiskmaskiner.

Och nu har de också utökat med en vegansk middag vissa av de vecor som det inte är vanlig fredagsmiddag, berättar **Eva Pålemar** som

bor i huset sedan 18 år. Några av husets pensionärer funderar på att även börja med soppluncher för daglediga. Sådana "förenklade" måltider kan vara ett sätt att utöka antalet gånger som man kan äta tillsammans.

TEXT: ULRIKA EGERÖ

Odlingar vid det stora kollektivhuset Fristad. (för några år sedan). Foto: Anna Svahlstedt.

Många kollektivhus och bogemesnkaper har öppet hus den första helgen i oktober. Men några väljer våren. Lagnö Bo välkomnar alla den 18 maj! Liksom BIG/Kornet i Mölnadal.

Kollektivhus NU

Bo tillsammans är föreningen Kollektivhus NU:s nyhetsblad.

Beställ prenumeration på info@kollektivhus.se.

Nästa nummer kommer ut i september 2025.

Redaktörer: Kerstin Kärnekull och Anne Jalakas

Layout: Ann Norrby

Styrelsen i Kollektivhus NU

Ordförande:

Ulrika Egerö, Dunderbacken, Stockholm

ulrika.egero@gmail.com

Kassör:

Anders Törnquist, Framtiden, Stockholm

Övriga styrelsemedlemmar:

Ulla Immler, Tersen, Falun
Kerstin Kärnekull, Färdknäppen, Stockholm

Eva-Marie Mendahl, Under samma tak, Göteborg

Linnea Wesslund, Tunnan, Borås,

Webbredaktörer: Kerstin Kärnekull, Färdknäppen, Stockholm och Rolf Ericson, Kupan, Stockholm

På hemsidan www.kollektivhus.se finns listan över kollektivhus i Sverige och alla nummer av Bo tillsammans, kollektivhus.se/category/bo-tillsammans

Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter. Startargrupper betalar 200 kr/år och kan dessutom bli medlemmar i Föreningen för byggemskaper utan extra kostnad. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år, gärna mer som gåva.

Plusgirokonto 43 88 62-5.

Ange namn och e-post.

Kollektivhus NU på Facebook

Kollektivhus NU har en fansida, www.facebook.com. Det finns också en Facebookgrupp där du kan söka eller annonsera om lägenheter i kollektivhus, "Kollektivhuslägenheter", och en diskussionsgrupp för oss i kollektivhus och startargrupper, "Kollektivhusforum".